

Bildesamlingen Alma Maters døtre

I 1982 var det 100 år siden kvinner fikk adgang til å gå på universitet. Bibliotekar Vibeke Eeg-Henriksen reiste rundt og lette i skuffer og skap for å samle historien om kvinnelige pionerer i akademia. Resultatet ble bildesamlingen "Alma Maters Døtre".

Kvinnelige studenter ved Universitetet i Oslo i 1926., Eier: Oslo Museum

"Fotografens kone?" hadde konservatoren ved Bergverksmuseet i Kongsberg skrevet bak på bildet av Mimi Johnson i Kongsberggruvene. Der tok han grundig feil. Mimi var ikke en kone på gruvetur med sin mann, – hun var Norges første kvinnelige bergingeniør. Og fotografiet, det hadde hun tatt selv.

Det var bibliotekar Vibeke Eeg-Henriksen som oppklarte hvem bildet av den ukjente kvinnen ved Bergverksmuseet var. Eeg-Henriksen er kvinnen bak bildesamlingen "Alma Maters døtre", om de første kvinnelige ansatte ved Universitetet i Oslo. Til samlingen har hun samlet inn rundt 750 bilder av kvinnelige akademikerne og deres familier.

Bildesamlingen Alma Maters Døtre viser blant annet Norges første kvinnelige bergingeniør Mimi Johnson, her i Samuelsgruven på Kongsberg. Foto: Mimi Johnson, Alma Maters Døtre

Geologi og botanikk

– Det begynte med at jeg ble bitt av stein, forteller Eeg-Henriksen med et smil.

– Jeg ble ansatt som bibliotekar ved Geologisk institutt, og studerte geologi ved siden av. Jeg oppfattet miljøet på faget som svært mannsdominert, og ble nysgjerrig på å finne mer ut om de første kvinnene i faget. Det var slik jeg oppdaget Mimi Johnson, forteller hun engasjert.

Mimi Johnson var den første kvinnelige geologen i landet. Hun ble uteksaminert fra Universitetet i Oslo i 1912, og ble ansatt som konservator ved Geologisk museum i Oslo i 1917. Eeg-Henriksen ble så nysgjerrig og engasjert at hun oppsøkte Mimi Johnson og ba om et intervju. Da intervjuet fant sted i 1979, arbeidet Johnson som lege på Lillestrøm. Året etter døde hun.

– Intervjuet med Mimi Johnson gjorde dypt inntrykk på meg, forteller Vibeke Eeg-Henriksen.

Mimi (Wilhelmine) Johnson (1890-1980), gift Høst, var Norges første kvinnelige bergingeniør. Hun ble uteksaminert fra Universitetet i Oslo i 1912. De følgende fem år var hun assistent hos Reusch, Brøgger og Goldschmidt. I 1917 ble hun ansatt som konservator ved Geologisk Museum på Tøyen, Oslo. Foto: Universitetsbiblioteket

Mimi Johnson ga opp geologien da hun giftet seg. Hun fikk en sønn, men kort tid etter ble ekteskapet oppløst. Det ble vanskelig for henne å komme tilbake til geologien, og hun utdannet seg senere til lege.

– Mimi Johnson var den første som tok bilder inne i Kongsberggruvene, hun hadde lært fotografikunsten av sin mor, sier Eeg-Henriksen.

Hun samlet stoff om de første kvinnelige geologene og syntes særlig at fotografiene var spennende materiale. Deretter ble hun opptatt av botanikersøstrene Thekla og Hanna Resvoll, og interessen for å samle stoff om kvinnelige pionerer ble dermed utvidet til andre fagområder også.

I skuffer og skap

På grunn av hennes engasjement og påbegynte samling av kvinnehistorie, ble hun engasjert av Universitetet i Oslo til å lage en jubileumsutstilling i 1982. Da var det hundre år siden kvinner fikk adgang til Universitetet.

Sammen med Astri Alnes og Elin Strøm laget hun utstillingen "Alma Maters Døtre". Utstillingen fokuserte på de første kvinnene som ble ansatt i faste vitenskapelige stillinger. Utstillingen ble vist på Universitetet i Oslo i 1982 og senere sendt landet rundt. Eeg-Henriksen sto for innsamlingen av bildene.

Hun kontaktet de aktuelle kvinnene eller deres etterkommere, lette i skuffer, skap og gamle arkiver, lånte familiealbum og gjorde flere intervjuer. Mange av bildene som ble samlet inn, ble ikke brukt i selve utstillingen i 1982, men Eeg-Henriksen så bildenes kulturhistoriske verdi. Det var et omfattende arbeid, og å finne igjen folk var ikke alltid like lett.

Cand. real og husmor

– Jeg satt der med telefonkatalogen, da vet du, for å spore opp folk. Norge er et lite land, noe som gjorde det lettere å finne fram. Men det som er så utrolig irriterende er at alle disse damene skiftet etternavn da de giftet seg, mange av kvinnene var derfor vanskelig å spore opp. Kvinnene måtte bytte navn når de giftet seg, eller de måtte ha en svært god grunn til å beholde sitt opprinnelige navn.

Botanikeren Thekla Resvoll hadde for eksempel mange problemer i forbindelse med at hun ønsket å beholde navnet sitt, forteller hun.

Thekla Resvoll (1871-1948) var en av pionerene i norsk botanikk. Hun og søsteren Hanna Resvoll-Holmsen var de første kvinnelige botanikere som fikk arbeid som universitetslærere, Thekla var amanuensis ved Universitetet i Oslo 1902-1936. I 1917 tok hun doktorgrad på avhandlingen "Om planter som passer til kald og kort sommer", en studie av fjellplantenes utvikling og tilpasning til de ekstreme forhold de lever under. Foto: Alma Maters døtre

For mange av kvinnene Eeg-Henriksen samlet informasjon om, forlot sin akademiske karriere da de giftet seg og stiftet familie. Flere lovende kandidater ble husmødre istedenfor å arbeide med forskning. "Cand. real og husmor" var en vanlig betegnelse som ble brukt om flere av kvinnene, i oppslagsverk som leksikon eller årsberetninger.

– Noe av det som er interessant er at flere av disse høyt utdannede kvinnene giftet seg med medstudenter. Mennene ble forskere, mens kvinnene ble husmødre. Men jeg tør formode at disse mennene hadde nyttig og dyktig sekretærhjelp i hustruene sine, sier Eeg-Henriksen.

Splittet syn på mødrene

Det å bli dratt mellom karriere og familie, var også en utfordring for de som valgte å arbeide på tross av at de stiftet familie.

– Jeg husker veldig godt møtene med sønnene til Thekla og Hanna Resvoll. De var begge splittet i synet på sine mødre. På den ene siden var de stolte over dyktigheten deres, men samtidig følte de seg forsømt, sier Eeg-Henriksen, og forteller at det var vanlig for mange av kvinnene å ha hushjelp, selv om dette ikke var noe de snakket høyt om.

– Historikeren Ingrid Semmingsen gjorde inntrykk på meg. Hun var spennende og morsom å snakke med, i tillegg var hun den eneste som fortalte meg om hushjelpen sin.

De aller fleste hun oppsøkte var svært positive og tok godt imot henne.

– Hjemme hos Åse Gruda Skard opplevde jeg en morsom episode. Vi satt og drakk te på kjøkkenet, da telefonen ringte og Åse gikk ut. Mens jeg satt og tittet i hyllene fant jeg kokeboka "Fort mat", som hadde kommet ut i 1936, humrer Eeg-Henriksen, og understreker at kombinasjonene av akademisk karriere og familieliv var tøff for mange.

Åse Gruda Skard (1905-1985) var den første i landet som tok magistergrad i psykologi (1932). Gruda Skard var dosent på Universitetet i Oslo i barnpsykologi og skrev over 2000 faglige artikler og nærmere 24 faglitterære bøker. Som ung akademiker drev hun forskning i Paris, Boston og Manchester. Gruda Skard kom fra et

velutdannet hjem. Hennes mor, Karen Grude Koht, var lærer og foregangskvinne når det gjaldt kvinners utdanning og hennes far, Halvdan Koht, var historiker. Foto: Alma Maters døtre

Syke av jobben

– Det som gjorde mest inntrykk på meg i forbindelse med arbeidet med innsamlingen, var hvor tøft det var å hevde seg på et felt som var helt nytt for kvinner. Det var såpass tøft at flere ble syke av det, forteller Eeg-Henriksen.

– For en del av de jeg traff var det en befrielse å snakke om disse tingene. Splittelsen mellom arbeid og familie, og mannsdominans ble et tema først på 1970-tallet, sier Eeg-Henriksen.

Hun forteller at kvinnes forskningsinnsats må gjøres mer synlig. For eksempel ble hun svært overrasket over å oppdage at barnetegningene som var svært viktige i [Helga Engs](#) forskning, lå på et loft over garasjen til niesen hennes.

– Jeg sørget for at de ble gitt til universitetet, understreker hun.

Hanna Resvoll (1873-1943), senere gift Holmsen, var søster til Thekla Resvoll. Hanna Resvoll ble cand.real. i 1910 og universitets-stipendiat i 1915. Hun startet sin botaniske karriere med feltstudier på Svalbard i 1907, og publiserte blant annet den første "Svalbards flora". Hun var først ute med kvantitative/statistiske metoder i vegetasjonsundersøkelser i Norge. Hanna Resvoll var også naturvernforkjemper og var spesielt opptatt av å bevare elvene Sjøa og Gjende. Foto: Alma Maters døtre

Uten mannlige søkere

Utstillingen på Universitetet i Oslo i forbindelse med jubileumet i 1982, ble godt mottatt blant publikum, og temaet kvinnelige ansatte i akademia ble igjen satt på dagsorden. I 1982 var fortsatt bare 12 prosent av de vitenskapelige ansatte ved Universitetet i Oslo kvinner.

Fakta: Alma Maters Døtre

Bildesamlingen Alma Maters Døtre inneholder fotografier av de kvinnene som ble ansatt i fast vitenskapelig stilling ved Det kgl. Frederiks Universitet (Universitetet i Oslo) frem til 1940, samt deres familier. Bildene ble samlet inn av bibliotekar Vibeke Eeg-Henriksen.

Bildesamlingen er deponert hos Nasjonalbiblioteket, som også har digitalisert bildene. Samlingen dokumenterer faghistorie og kvinnehistorie og ble gjort tilgjengelig på nettet av Kilden.

– De første kvinnelige vitenskapelige ansatte ble tilsatt uten at det var andre (les: mannlige) søkere. Vi regner med at det var fordi det i denne perioden var andre, bedre betalte muligheter for menn, særlig innenfor naturvitenskapene, i forbindelse med industri som profitterte på krigen.

Under arbeidet med stoffet, oppdaget vi at de fleste kvinnene ble ansatt under 1. verdenskrig, og at ansettelsen av kvinner ved universitetet stort sett lå brakk fram til 1960-tallet, da samskatten ble avskaffet, sier Eeg-Henriksen.

Samskatten gjorde at ektefellenes lønn ble lagt sammen før skatten ble trukket fra. I praksis medførte ordningen ofte at kvinnes lønn ble oppfattet som et topptillegg til mannens, og mye av den forsvant dermed i skatt. Eeg-Henriksen kan fortelle at hun gjennom årene har møtt flere kvinnelige geologer som valgte å ikke arbeide fordi samskatten gjorde det økonomisk ugunstig for familien.

Artikkelen ble opprinnelig publisert i Kildens nyhetsmagasin 18. september 2005, og redigert av Kilden i 2023.

Se også

- [Alma Maters døtre 1882-1982: De første kvinnene på universitetet](#)
- [De første kvinnene på universitetet](#)

Meldinger ved utskriftstidspunkt 24. oktober 2026, kl. 07.01 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.